©Kancelaria Sejmu s. 1/17

Dz.U. 1989 nr 4 poz. 22

tekst ujednolicony opracowany na podstawie tj. Dz.U. 1992 nr 72 poz. 360 ze zm.

¹USTAWA z dnia 31 stycznia 1989 roku

O NARODOWYM BANKU POLSKIM

Rozdział 1 Przepisy ogólne

Art. 1.

Narodowy Bank Polski, zwany dalej "NBP", jest centralnym bankiem państwa.

Art. 2.

NBP jest bankiem emisyjnym państwa oraz centralną instytucją kredytową, rozliczeniową i centralną bankową instytucją dewizową.

Art. 3.

NBP działa na podstawie niniejszej ustawy, a w sprawach, które nie zostały w niej uregulowane, na podstawie ustawy - Prawo bankowe i innych ustaw.

Art. 4.

- 1. NBP działa na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej. Siedzibą NBP jest m.st. Warszawa.
- 2. NBP ma osobowość prawną i ma prawo używania pieczęci z wizerunkiem orła, ustalonym dla godła Rzeczypospolitej Polskiej.
- 3. NBP nie podlega wpisowi do rejestru przedsiębiorstw państwowych.

Art. 5.

- 1. Działalność NBP ma na celu w szczególności umacnianie pieniądza polskiego.
- 2. NBP współdziała w realizacji polityki gospodarczej państwa.

Art. 6.

1. Działalność NBP obejmuje emitowanie znaków pieniężnych Rzeczypospolitej Polskiej, udzielanie kredytu refinansowego innym bankom, przyjmowanie lokat, przeprowadzanie rozliczeń pieniężnych, organizowanie obrotu walutami obcymi zgodnie z przepisami ustawy - Prawo dewizowe, wykonywanie bankowej obsługi

©Kancelaria Sejmu s. 2/17

budżetu państwa oraz innych czynności przewidzianych w ustawie.

- 2. W zakresie swojej działalności NBP:
 - 1) współdziała w kształtowaniu polityki gospodarczej państwa oraz w jej realizacji, kierując się ustawami i uchwałami Sejmu,
 - 2) inicjuje kierunki oraz kształtuje politykę pieniężną, w tym także politykę walutową, kierując się zaleceniami Sejmu,
 - 3) czuwa nad prawidłowym funkcjonowaniem i rozwojem systemu bankowego,
 - 4) realizuje interesy państwa w zakresie współpracy z międzynarodowymi instytucjami bankowymi i bankami zagranicznymi.

Rozdział 2

Emisja znaków pieniężnych

Art. 7.

- 1. Prawo emitowania znaków pieniężnych Rzeczypospolitej Polskiej przysługuje wyłącznie NBP.
- 2. Znakami pieniężnymi są banknoty (bilety NBP) i monety opiewające na złote i grosze.

Art. 8.

Znaki pieniężne emitowane przez NBP są prawnym środkiem płatniczym na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 9.

- 1. Wzory i wartość nominalną banknotów (biletów NBP) oraz wzory, wartość nominalną, stop, próbę i wagę monet, jak również terminy wprowadzania ich do obiegu ustala Prezes NBP.
- 2. Prezes NBP może wycofać z obiegu poszczególne rodzaje znaków pieniężnych. Po upływie terminu określonego przez Prezesa NBP znaki te przestają być prawnym środkiem płatniczym na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej i podlegają wymianie w wyznaczonych przez Prezesa NBP bankach.

Art. 10.

- 1. Znaki pieniężne, nie odpowiadające wskutek zużycia lub uszkodzenia warunkom ustalonym przez Prezesa NBP, tracą moc prawnego środka płatniczego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej i podlegają wymianie.
- 2. Zasady i tryb wymiany znaków pieniężnych, o których mowa w ust.1, określa Prezes NBP.

Art. 11.

- 1. Fałszywe znaki pieniężne podlegają zatrzymaniu bez prawa zwrotu ich równowartości.
- 2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do fałszywych banknotów i monet opiewających na waluty obce.
- 3. Prezes NBP określa zasady i tryb postępowania przy zatrzymaniu fałszywych znaków pieniężnych.

©Kancelaria Sejmu s. 3/17

Art. 12.

NBP może prowadzić w kraju i za granicą sprzedaż monet, banknotów i numizmatów przeznaczonych na cele kolekcjonerskie oraz na inne cele, na warunkach i według zasad ustalonych przez Prezesa NBP.

Art. 13.

NBP organizuje obieg gotówkowy oraz podejmuje odpowiednie środki w celu regulowania ilości pieniądza w obiegu.

Art. 15.

Prezes NBP ustala zasady:

- 1) klasyfikacji obrotów pieniężnych na rachunkach bankowych,
- 2) sprawozdawczości z obrotów gotówkowych, dokonywanych z pominięciem rachunków osób prawnych zobowiązanych do przeprowadzania rozliczeń pieniężnych za pośrednictwem rachunków bankowych.

Rozdział 3

Współudział w kształtowaniu polityki gospodarczej państwa

Art. 16.

- 1. NBP współdziała z właściwymi organami władzy i administracji państwowej w ustalaniu i realizowaniu polityki gospodarczej państwa mając na względzie w szczególności umacnianie pieniądza polskiego.
- 2. NBP opiniuje projekt ustawy budżetowej.
- 3. NBP opracowuje okresowe oceny sytuacji pieniężnej państwa i wraz z wnioskami przekazuje je naczelnym organom władzy i administracji państwowej.
- 4. Prezes NBP przedstawia Radzie Ministrów i Sejmowi opinie do planu bilansu płatniczego.

Art. 17.

- 1. Prezes NBP przedkłada Sejmowi raport o stanie pieniądza i projekt założeń NBP w zakresie polityki pieniężnej na rok następny równocześnie z projektem budżetu państwa przedkładanym przez rząd.
- 2. Założenia polityki pieniężnej uchwala Sejm wraz z ustawą budżetową.

Art. 18.

Prezes NBP:

- 1) współdziała z Ministrem Finansów w opracowaniu planu bilansu płatniczego,
- 2) opracowuje sprawozdawczy bilans płatniczy oraz bilanse należności i zobowiązań zagranicznych państwa.

Art. 19.

Projekt założeń polityki pieniężnej Prezes NBP przedstawia:

1) Radzie Ministrów, która zgłasza do niego swoje stanowisko,

©Kancelaria Sejmu s. 4/17

2) Sejmowi wraz ze stanowiskiem Rady Ministrów.

Art. 20.

1. Prezes NBP:

- 1) ustala w drodze zarządzenia stopę rezerw obowiązkowych banków, stopę redyskontową weksli, oprocentowanie kredytu refinansowego i maksymalną wysokość prowizji pobieranej przez NBP,
- 2) przedstawia Sejmowi i Radzie Ministrów:
 - a) okresowe sprawozdania z realizacji założeń polityki pieniężnej,
 - b) sprawozdanie z realizacji bilansu płatniczego,
- 3) może w przypadku zagrożenia realizacji polityki pieniężnej wprowadzić ograniczenie wielkości środków pieniężnych, które mogą być oddane przez banki do dyspozycji kredytobiorców i pożyczkobiorców; ograniczenie to nie narusza umów wcześniej zawartych przez bank,
- 4) przedstawia Radzie Ministrów kwartalne informacje o wykonaniu bilansu płatniczego.
- 2. Informacje wymienione w ust. 1 pkt 4 Prezes NBP przedstawia również właściwej komisji sejmowej.

Art. 21.

- 1. Banki i inne osoby prawne, jednostki organizacyjne nie będące osobami prawnymi oraz inni przedsiębiorcy uczestniczący w obrotach z zagranicą są obowiązani przekazywać, na żądanie NBP, dane niezbędne do sporządzenia sprawozdawczego bilansu płatniczego oraz bilansu należności i zobowiązań państwa, a także do opracowania założeń polityki pieniężnej i okresowych ocen sytuacji pieniężnej państwa na zasadach i w trybie określonym przez Prezesa NBP.
- 2. Dane uzyskiwane przez NBP, w trybie określonym w ust. 1, mogą być wykorzystywane wyłącznie do celów, o których mowa w tym ustępie.

Rozdział 4

Działalność kredytowa

Art. 22.

- 1. NBP może udzielać innym bankom kredytu refinansowego w celu uzupełnienia ich zasobów pieniężnych.
- 2. NBP może udzielać kredytu w walutach obcych.

Art. 23.

- 1. Przy udzielaniu kredytu refinansowego NBP kieruje się założeniami polityki pieniężnej państwa oraz zdolnością banku do spłaty kredytu refinansowego wraz z odsetkami w umownych terminach spłaty.
- 2. Udzielenie kredytu refinansowego następuje na podstawie umowy określającej wysokość kredytu, termin jego spłaty, oprocentowanie i inne warunki oraz zakres uprawnień NBP związanych z wykorzystaniem tego kredytu i zabezpieczeniem jego spłaty.
- 3. Banki mogą zaciągać kredyt refinansowy za pośrednictwem banku, w którym są zrzeszone.

©Kancelaria Sejmu s. 5/17

Art. 24.

Kredyt refinansowy może być udzielony:

- 1) do określonej wysokości w rachunku kredytu,
- 2) pod zastaw papierów wartościowych, do wysokości równej określonej części nominalnej wartości tych papierów,
- 3) w innej formie, określonej przez Prezesa NBP.

Art. 25.

NBP może przyjmować do redyskonta weksle od innych banków. Prezes NBP ustala warunki, którym powinny odpowiadać redyskontowane weksle oraz stopę redyskontową.

Art. 26.

- 1. Oprocentowanie kredytu refinansowego może być różnicowane, przy uwzględnieniu zdolności banku do spłaty kredytu wraz z odsetkami w umownych terminach spłaty.
- 2. Prezes NBP może określić jednolitą dla wszystkich banków relację między kredytem refinansowym a sumą niepodzielnych funduszy własnych banku zaciągającego kredyt i zgromadzonych w nim środków pieniężnych. Kredyt refinansowy udzielony bankowi nie może przekraczać kwoty wynikającej z tej relacji.

Art. 27.

Jeżeli sytuacja finansowa banku korzystającego z kredytu refinansowego ulega pogorszeniu w stopniu zagrażającym terminowej spłacie kredytu albo bank ten nie przestrzega istotnych postanowień umowy kredytowej, NBP może wypowiedzieć tę umowę i zażądać wcześniejszej spłaty kredytu w całości lub w części.

Art. 28.

- 1. Pożyczki i kredyty zaciągnięte przez NBP w zagranicznych instytucjach bankowych i finansowych mogą być przeznaczone na udzielanie kredytu w walutach obcych innym bankom.
- 2. Stosunki pieniężno-kredytowe między NBP a międzynarodowymi instytucjami bankowymi i finansowymi oraz między NBP a kredytobiorcami, o których mowa w ust. 1, regulują zawarte między nimi umowy. Do stosunków tych stosuje się odpowiednio przepisy niniejszego rozdziału, jeżeli umowa nie stanowi inaczej.

Rozdział 5

Prowadzenie rachunków bankowych

Art. 29.

- 1. NBP prowadzi rachunki:
 - 1) bieżące innych banków,
 - 2) budżetu i jednostek budżetowych,
 - 3) określonych przez Prezesa NBP w porozumieniu z Ministrem Finansów państwowych jednostek organizacyjnych, których środki pieniężne podlegają gromadzeniu w NBP,
 - 4) innych osób prawnych oraz osób fizycznych za zgodą Prezesa NBP,

©Kancelaria Sejmu s. 6/17

- 5) do których mają zastosowanie przepisy ustawy Prawo dewizowe.
- 2. Na rachunkach określonych w ust.1 mogą być gromadzone środki pieniężne płatne na każde żądanie i lokaty terminowe oraz środki w walutach obcych.

3. NBP dokonuje rozrachunków międzybankowych w zakresie wynikającym z prowadzenia rachunków bieżących banków.

Rozdział 6

Gromadzenie rezerw obowiązkowych

Art. 30.

- 1. W celu kształtowania obiegu pieniężnego i działalności kredytowej banków, NBP gromadzi rezerwy obowiązkowe innych banków.
- 2. Rezerwę obowiązkową stanowi wyrażona w procentach część środków pieniężnych w złotych i walutach obcych, zgromadzonych na rachunkach związanych z działalnością gospodarczą, na rachunkach oszczędnościowych i innych rachunkach, z zastrzeżeniem art. 31 ust. 2 pkt 2 i ust. 3.
- 3. Rezerwy obowiązkowe są obliczane w okresach miesięcznych i gromadzone na rachunku rezerw w NBP. Prezes NBP może wyrazić zgodę na przekazywanie rezerw obowiązkowych banków spółdzielczych za pośrednictwem banku, w którym są one zrzeszone.
- 4. Prezes Narodowego Banku Polskiego może zwolnić bank z obowiązku odprowadzania rezerwy obowiązkowej w okresie realizacji programu postępowania uzdrawiającego.

Art. 31.

- 1. Kwota rezerwy obowiązkowej:
 - 1) nie może przekraczać 30% sumy środków pieniężnych określonych w art. 30 ust. 2,
 - 2) nie podlega oprocentowaniu, jeżeli nie przekracza 10% sumy środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach, których dotyczy obowiązek odprowadzania rezerw,
 - 3) w części przewyższającej sumę określoną w pkt 2 podlega oprocentowaniu w wysokości ustalonej przez Prezesa NBP, nie niższej jednak niż 50 % stopy redyskontowej weksli.
- 2. Prezes NBP w drodze zarządzenia:
 - 1) ustala wysokość procentową środków pieniężnych podlegających odprowadzeniu na rachunek rezerw, z tym że dla każdego rodzaju wkładów rezerwa może być ustalona w innej wysokości,
 - 2) ustala zasady, tryb odprowadzania i wykorzystywania rezerw obowiązkowych oraz określa rodzaje rachunków bankowych, których nie dotyczy obowiązek odprowadzania rezerw, a ponadto może określić wysokość zapasu gotówki, którego utrzymywanie w kasach bankowych będzie uważane za równoznaczne z odprowadzeniem na rachunek rezerw.
- 3. Nie podlegają odprowadzeniu na rachunek rezerw środki przyjęte od innego banku oraz środki zgromadzone na rachunku rezerw poręczeniowych i gwarancyjnych Skarbu Państwa w Banku Gospodarstwa Krajowego.

Art. 31a.

Środki finansowe pochodzące z oprocentowania, o którym mowa w art. 31 ust. 1 pkt 3, NBP przekazuje Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

©Kancelaria Sejmu s. 7/17

Art. 32.

- 1. Utrzymywanie rezerwy obowiązkowej w wysokości nie niższej od określonej zgodnie z art. 31 ust. 2 pkt 1 należy do podstawowych obowiązków banków. W razie naruszenia tego obowiązku bank uiszcza na rzecz NBP odsetki od różnicy między kwotą, która podlegała odprowadzeniu na rachunek rezerw a kwotą odprowadzoną na ten rachunek.
- 2. Stawkę odsetek, o których mowa w ust. 1, ustala Prezes NBP.

Rozdział 7

Emisja i obrót papierami wartościowymi

Art. 33.

NBP ma prawo emitowania bankowych papierów wartościowych.

Art. 34.3

NBP może kupować w roku budżetowym weksle wystawione przez Skarb Państwa na łączną kwotę nie wyższą niż 2% planowanych wydatków budżetu państwa.

Art. 35.

NBP może być powierzona obsługa pożyczki państwowej, zaciągniętej przez wypuszczenie papierów wartościowych.

Art. 36.

Papiery wartościowe mogą być przyjmowane przez NBP do przechowywania i administrowania.

Rozdział 8

Działalność w sprawach dewizowych i w zakresie współpracy z zagranicą

Art. 37.

Narodowy Bank Polski:

- 1) w zakresie określonym w przepisach ustawy Prawo dewizowe udziela zezwoleń dewizowych oraz wykonuje kontrolę dewizową,
- 2) udziela zezwoleń na prowadzenie punktów obrotu walutami obcymi oraz sprawuje nadzór nad ich działalnościa,
- 3) może udzielać i zaciągać kredyty zagraniczne oraz udzielać i przyjmować poręczenia i gwarancje w obrotach z zagranicą,
- 4) może posiadać wartości dewizowe i dokonywać obrotu tymi wartościami na własny rachunek oraz na rachunek innych podmiotów, jak również wykonywać operacje walutowe i dewizowe zgodnie z zasadami określonymi w ustawie Prawo dewizowe i międzynarodowymi porozumieniami, których

©Kancelaria Sejmu s. 8/17

uczestnikiem jest Rzeczpospolita Polska,

- 5) organizuje współpracę z bankami zagranicznymi,
- 6) w zakresie określonym w ustawie kontroluje czynności dewizowe banków.

Art. 38.

Interesy Rzeczypospolitej Polskiej w międzynarodowych instytucjach bankowych reprezentuje Prezes NBP.

Art. 39.

- 1. Zasady ustalania kursu złotego w stosunku do walut obcych ustala Rada Ministrów na wniosek Prezesa NBP uzgodniony z Ministrami Finansów i Współpracy Gospodarczej z Zagranicą.
- 2. Kursy walut obcych w złotych ustala Prezes NBP i ogłasza NBP.

Art. 40.

- 1. Prezes Narodowego Banku Polskiego może upoważnić bank do wykonywania określonych czynności obrotu dewizowego i związanych z nimi rozliczeń, a w szczególności do:
 - 1) przyjmowania lokat w walutach obcych od osób krajowych i zagranicznych,
 - 2) prowadzenia rachunków w walutach obcych dla osób krajowych i zagranicznych,
 - 3) udzielania i zaciągania kredytów i pożyczek w walutach obcych,
 - 4) udzielania gwarancji i poręczeń w walutach obcych,
 - 5) skupu i sprzedaży wartości dewizowych, z zastrzeżeniem ust. 2, w zakresie, w jakim Prezes Narodowego Banku Polskiego uzna, iż bank daje rękojmię należytego i bezpiecznego wykonywania tych czynności.
- 2. Prezes Narodowego Banku Polskiego, w porozumieniu z Ministrem Finansów, może upoważnić bank do:
 - 1) skupu od osób krajowych walut obcych podlegających obowiązkowi odprzedaży i sprzedaży tych walut Narodowemu Bankowi Polskiemu,
 - 2) zakupu w Narodowym Banku Polskim walut wymienialnych w celu sprzedaży osobom krajowym dla wykonania przez te osoby wymagalnych zobowiązań w tych walutach wobec osób zagranicznych,
 - 3) pośrednictwa w dokonywaniu płatności w walutach obcych oraz pobieraniu należności pieniężnych w tych walutach przez osoby krajowe w obrocie z zagranicą towarami, usługami oraz prawami na dobrach niematerialnych.
- 3. Banki, upoważnione na podstawie ust. 1 lub ust. 2 mają prawo do otwierania i posiadania rachunków bankowych w bankach za granicą oraz do lokowania środków dewizowych na tych rachunkach lub na rachunkach w bankach krajowych.
- 4. Czynności banków określone w ust. 1 i 2 podlegają kontroli Narodowego Banku Polskiego.
- 5. W razie stwierdzenia, że czynności, o których mowa w ust. 1 i 2, wykonywane są przez bank z naruszeniem przepisów prawa, statutu lub udzielonego upoważnienia bądź że dalsze ich wykonywanie zagrażałoby bezpieczeństwu gromadzonych w banku środków, Prezes Narodowego Banku Polskiego może zakazać bankowi dokonywania określonych czynności albo cofnąć w całości lub w określonej części udzielone upoważnienie.

4

©Kancelaria Sejmu s. 9/17

Art. 42.

- 1. NBP administruje państwową rezerwą dewizową.
- 2. Uruchamianie środków państwowej rezerwy dewizowej następuje na podstawie decyzji Prezesa Rady Ministrów, podjętej na wniosek Prezesa NBP, w porozumieniu z Ministrem Finansów.

Art. 43.

NBP może upoważnić inne niż bank osoby prawne oraz podmioty nie będące osobami prawnymi do wykonywania obsługi dewizowej i walutowej ludności. Przepisy art. 40 ust. 4 i 5 stosuje się odpowiednio.

Rozdział 9

Wykonywanie nadzoru nad działalnością banków

Art. 44.

W zakresie określonym w ustawie - Prawo bankowe NBP sprawuje nadzór nad działalnością innych banków.

Art. 45.

W ramach nadzoru NBP dokonuje oceny działalności banku w oparciu o zebrane dane oraz może podejmować czynności, określone w ustawie - Prawo bankowe.

Art. 46.

Wszelkie uwagi i spostrzeżenia poczynione w ramach nadzoru powinny być przekazywane prezesowi (prezesowi zarządu) banku i omówione z zarządem banku, a jeżeli czynności nadzoru były podejmowane w banku - sporządza się protokół określający przedmiot czynności oraz ustalenia.

Art. 47.

- 1. Czynności w zakresie nadzoru wykonują upoważnieni pracownicy NBP, którym przysługuje prawo wstępu na teren banku i jego jednostek organizacyjnych w celu wykonywania tych czynności.
- 2. Pracownicy na stanowiskach samodzielnych i kierowniczych nadzoru bankowego powinni posiadać odpowiednie wykształcenie i doświadczenie zawodowe, w tym co najmniej 5-letni staż pracy w bankowości.
- 3. Nadzór bankowy podlega bezpośrednio Prezesowi NBP.
- 4. Prezes NBP może:
 - 1) upoważnić pracowników innych banków do dokonywania określonych czynności w zakresie nadzoru nad działalnością banków, na zasadach określonych w ust. 1,
 - 2) zobowiązać bank do zlecenia niezależnej krajowej jednostce organizacyjnej dokonania analizy bilansu tego banku,
 - 3) zlecić bankowi krajowemu i bankom regionalnym wykonywanie określonych czynności w zakresie nadzoru nad działalnością banków, o których mowa w ustawie z dnia 24 czerwca 1994 r. o restrukturyzacji banków spółdzielczych i Banku Gospodarki Żywnościowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 80, poz. 369).

©Kancelaria Sejmu s. 10/17

5. Organizację nadzoru bankowego i tryb jego wykonywania określa Prezes NBP.

Rozdział 10

Organizacja oraz szczególne obowiązki i uprawnienia NBP

Art. 48.

Działalnością NBP kieruje Prezes NBP.

Art. 49.

- 1. Prezesa NBP powołuje i odwołuje Sejm na wniosek Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.
- 2. Kadencja Prezesa NBP trwa 6 lat, licząc od dnia powzięcia uchwały o jego powołaniu.
- 3. Ta sama osoba nie może być Prezesem NBP dłużej niż przez dwie kolejne kadencje.
- 4. Prezesa Narodowego Banku Polskiego przed upływem kadencji odwołuje się w razie:
 - 1) zrzeczenia się wykonywania obowiązków,
 - 2) utraty zdolności do pełnienia powierzonych mu obowiązków na skutek długotrwałej choroby, trwającej co najmniej 3 miesiące,
 - 3) skazania prawomocnym wyrokiem sądu za popełnienie przestępstwa,
 - 4) orzeczenia wyrokiem Trybunału Stanu zakazu zajmowania kierowniczych stanowisk lub pełnienia funkcji związanych ze szczególną odpowiedzialnością w organach państwowych.
- 5. Uchwała Sejmu o pociągnięciu do odpowiedzialności konstytucyjnej Prezesa Narodowego Banku Polskiego powoduje zawieszenie go w czynnościach.
- 6. Wiceprezesów NBP powołuje i odwołuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Prezesa NBP, a pozostałych członków Zarządu NBP Prezes NBP.
- 7. Wynagrodzenie Prezesa i wiceprezesów NBP ustalane jest zgodnie z przepisami o wynagrodzeniu osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, z tym że wynagrodzenie ustala się na podstawie przeciętnego wynagrodzenia w sektorze bankowym.

Art. 50.

Prezes NBP uczestniczy w posiedzeniach Sejmu.

Art. 51.

- 1. Zarząd NBP składa się z Prezesa NBP, wiceprezesa pierwszego zastępcy Prezesa NBP, wiceprezesów NBP oraz członków.
- 2. Zarząd NBP rozpatruje główne zagadnienia z zakresu działalności NBP i podejmuje uchwały niezbędne do wykonywania zadań NBP, dotyczące w szczególności:
 - 1) bilansu płatniczego,
 - 2) funkcjonowania systemu kredytowego i pieniężnego,
 - 3) polityki pieniężnej,
 - 4) obiegu pieniężnego i rozliczeń pieniężnych,

©Kancelaria Sejmu s. 11/17

5) projektów podstawowych aktów normatywnych i przepisów dotyczących działalności NBP,

- 6) okresowych ocen sytuacji pieniężnej państwa,
- 7) polityki stopy procentowej,
- 8) prowizji i opłat bankowych,
- 9) bilansów oraz planów finansowych NBP,
- 10) polityki kadrowej i płacowej NBP,
- 11) organizacji i rachunkowości,
- 12) instrumentów oddziaływania NBP na inne banki,
- 13) rocznych sprawozdań z działalności NBP.
- 3. W razie nieobecności Prezesa NBP jego funkcje pełni wiceprezes pierwszy zastępca Prezesa NBP.
- 4. Wiceprezesi NBP nadzorują i kierują wyznaczonymi przez Prezesa NBP odcinkami pracy.
- 5. Szczegółowy zakres i tryb działania Zarządu NBP oraz tryb podejmowania uchwał określa regulamin wydany przez Prezesa NBP.

Art. 52.

Prezes NBP:

- 1) ustala jednolite zasady rozrachunków międzybankowych i numeracji jednostek organizacyjnych banków, a także zasady, zakres i terminy przekazywania do NBP informacji przez banki,
- 2) realizuje zadania wynikające z przepisów o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz nadzoruje i koordynuje działalność innych banków w tym zakresie,

Art. 53.

- 1. Prezes NBP na podstawie upoważnień ustawowych wydaje zarządzenia, które są ogłaszane w Monitorze Polskim, z wyjątkiem zarządzeń określonych w ust. 2 oraz w art. 54 ust. 1 pkt 1.
- 2. Prezes NBP wydaje zarządzenia wewnętrzne, instrukcje służbowe oraz inne przepisy regulujące działalność i organizację NBP.

Art. 54.

- 1. Prezes NBP wydaje Dziennik Urzędowy Narodowego Banku Polskiego, w którym publikowane są w szczególności:
 - 1) zarządzenia Prezesa NBP dotyczące wyłącznie funkcjonowania banków,
 - 2) bilanse NBP i innych banków państwowych,
 - 3) obwieszczenia w sprawie utworzenia, likwidacji i upadłości banku.
- 2. Za zgodą Prezesa NBP w Dzienniku Urzędowym Narodowego Banku Polskiego mogą być publikowane także regulaminy banków.

Art. 55.

Na zabezpieczenie zaciągniętych kredytów bądź udzielonego poręczenia lub gwarancji NBP może ustanowić zastaw na poszczególnych składnikach swego majątku.

©Kancelaria Sejmu s. 12/17

Art. 56.

- 1. Egzekucja należności pieniężnych, przypadających od NBP, jest niedopuszczalna.
- 2. Wierzyciel NBP, w celu otrzymania należności pieniężnych, składa tytuł egzekucyjny sądowy, arbitrażowy lub administracyjny bezpośrednio w NBP, który jest obowiązany bezzwłocznie należność uiścić.

Art. 57.

NBP, na równi z jednostkami budżetowymi, korzysta ze zwolnienia od podatków oraz od opłat sądowych i skarbowych.

Art. 58.

- 1. W odniesieniu do związanych z działalnością własną banku:
 - 1) przedsiębiorstw państwowych NBP spełnia funkcje organu założycielskiego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U. z 1987 r. Nr 35, poz. 201),
 - 2) jednostek badawczo-rozwojowych, NBP spełnia funkcje organu nadzoru w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 25 lipca 1985 r. o jednostkach badawczo-rozwojowych (Dz.U. Nr 36, poz. 170, z 1987 r, Nr 22, poz. 128 i z 1988 r, Nr 41, poz. 328).
- 2. W odniesieniu do przedsiębiorstw państwowych i jednostek badawczo-rozwojowych określonych w ust. 1 NBP:
 - 1) może nakładać obowiązek wykonania zadań nie przewidzianych w planach, zapewniając potrzebne do tego celu środki,
 - 2) powołuje i odwołuje dyrektora.

Art. 59.

NBP inicjuje i organizuje badania naukowe oraz prowadzi działalność wydawniczą w zakresie wynikającym z zadań banków, współpracując w tych sprawach z instytucjami naukowymi.

Art. 60.

- 1. Przy Prezesie NBP działają w charakterze organów opiniodawczo-doradczych Rada Ekonomiczna i Rada Naukowa.
- 2. Prezes NBP ustala liczbę członków organów wymienionych w ust. 1 oraz powołuje i odwołuje przewodniczącego i ich członków spośród przedstawicieli środowisk przemysłowo-handlowych, finansowych i naukowych, z tym że powołanie przewodniczącego i członków Rady Ekonomicznej następuje po zasięgnięciu opinii właściwej komisji sejmowej.
- 3. Rada Ekonomiczna i Rada Naukowa działają na podstawie regulaminów wydanych przez Prezesa NBP.

Art. 61.

1. Prezes NBP jest przełożonym wszystkich pracowników NBP. Prawa i obowiązki pracowników NBP określają Kodeks pracy oraz ustalona przez Radę Ministrów, w drodze rozporządzenia, pragmatyka służbowa.

©Kancelaria Sejmu s. 13/17

2. Prezes NBP:

- 1) mianuje pracowników NBP na stanowiska, których obsadę zastrzegł do swojej decyzji i odwołuje ich z tych stanowisk,
- 2) udziela pełnomocnictw i ustala sposób podpisywania dokumentów w NBP.

Art. 62.

- 1. Do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych NBP są upoważnieni:
 - 1) Prezes NBP,
 - 2) dwie osoby działające łącznie spośród:
 - a) pozostałych członków Zarządu NBP,
 - b) pełnomocników powołanych przez Prezesa NBP lub osobę przez niego do tego upoważnioną, działających w granicach udzielonych im pełnomocnictw.
- 2. Do wykonywania czynności określonego rodzaju lub czynności szczególnych osoby wymienione w ust.1 mogą ustanowić pełnomocnika działającego samodzielnie w granicach udzielonego pełnomocnictwa.

Art. 63.

- 1. NBP wykonuje zadania przez Centralę, oddziały okręgowe i inne jednostki organizacyjne NBP.
- 2. Rewizję działalności jednostek organizacyjnych NBP przeprowadza aparat rewizyjny NBP, powołany przez Prezesa NBP. Organizację, zadania oraz zakres działalności aparatu rewizyjnego NBP ustala Prezes NBP.

Art. 64.

- 1. W skład Centrali NBP wchodzą departamenty i inne równorzędne komórki organizacyjne.
- 2. Decyzje o powołaniu, przekształceniu i likwidacji komórek organizacyjnych Centrali, oddziałów okręgowych i innych jednostek organizacyjnych NBP podejmuje Prezes NBP.

Art. 65.

Centrala NBP wykonuje zadania NBP, z wyjątkiem zadań powierzonych oddziałom okręgowym i innym jednostkom organizacyjnym.

Art. 67.

Szczegółowy zakres działania oraz organizację wewnętrzną Centrali i innych jednostek organizacyjnych NBP określają regulaminy wydawane przez Prezesa NBP.

Rozdział 11

Fundusze własne, własna gospodarka finansowa, rachunkowość i sprawozdawczość bilansowa

Art. 68.

Funduszami własnymi NBP są: fundusz statutowy, fundusz rezerwowy, fundusz środków trwałych i fundusze

©Kancelaria Sejmu s. 14/17

specjalne.

Art. 69.

Fundusz statutowy NBP wynosi 2 biliony zł i tworzony jest z odpisów z rocznego zysku.

Art. 70.

Fundusz rezerwowy NBP tworzony jest z odpisów z rocznego zysku do wysokości funduszu statutowego.

Fundusz rezerwowy przeznaczony jest na pokrycie mogących powstać strat bilansowych. Dalsze wpływy na fundusz rezerwowy mogą być dokonywane tylko wówczas, gdy fundusz rezerwowy został w całości lub w części zużyty na pokrycie strat bilansowych.

Art. 71.

Fundusz środków trwałych NBP stanowi pokrycie wartości środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz innych wartości trwałych, pomniejszonych o wartość ich zużycia. Zwiększenie lub zmniejszenie stanu tego funduszu następuje w wyniku zmiany wartości rzeczywistej środków trwałych.

Art. 72.

- 1. Funduszami specjalnymi NBP są:
 - 1) fundusz inwestycyjny,
 - 2) fundusz dewizowy,
 - 3) fundusz ryzyka,
 - 4) fundusz premiowy,
 - 5) zakładowy fundusz nagród,
 - 6) zakładowy fundusz socjalny,
 - 7) zakładowy fundusz mieszkaniowy,
 - 8) fundusz postępu techniczno-ekonomicznego,
 - 9) fundusz zapomóg.
 - 2. Fundusz inwestycyjny tworzony jest z odpisów amortyzacyjnych środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, likwidacji i sprzedaży środków trwałych oraz z innych źródeł określonych odrębnymi przepisami. Fundusz ten uzupełniany jest odpisem z rocznego zysku. Fundusz inwestycyjny przeznaczony jest na finansowanie nakładów związanych z uruchomieniem nowych jednostek organizacyjnych NBP, modernizacją bądź rozbudową istniejących jednostek organizacyjnych oraz na zakupy maszyn i urządzeń. Decyzje o inwestycjach własnych podejmuje Prezes NBP.
 - 3. Fundusz dewizowy NBP tworzony jest z odpisów z rocznego zysku w wysokości wpływów uzyskiwanych przez NBP z tytułu własnych operacji walutowo-dewizowych, 50% premii uzyskiwanych w dewizach ze sprzedaży monet i numizmatów oraz z dywidend z tytułu udziałów w instytucjach zagranicznych. Fundusz dewizowy przeznaczony jest na zakup niezbędnych dla NBP maszyn specjalistycznych, urządzeń, części do maszyn i zakup materiałów eksploatacyjnych oraz na inne wydatki dewizowe związane z prowadzoną działalnością.
 - 4. Fundusz ryzyka NBP jest tworzony z odpisów z rocznego zysku. Fundusz ryzyka przeznaczony jest na pokrycie:

©Kancelaria Sejmu s. 15/17

1) kosztów różnic kursowych oraz strat mogących powstać z tytułu obsługi pożyczek Banku Światowego oraz międzynarodowych instytucji finansowych,

- 2) nie zawinionych różnic powstałych w rozliczeniach z bankami zagranicznymi z tytułu własnych operacji walutowo-dewizowych.
- 5. Fundusz premiowy tworzony jest z odpisów z rocznego zysku w wysokości dostosowanej do planowanego funduszu wynagrodzeń. Fundusz premiowy przeznaczony jest na wypłatę premii regulaminowych dla pracowników NBP.
- 6. Zakładowy fundusz nagród, zakładowy fundusz socjalny i zakładowy fundusz mieszkaniowy tworzone są na zasadach określonych w odrębnych przepisach.
- 7. Fundusz postępu techniczno-ekonomicznego NBP tworzony jest z narzutów obciążających koszty działalności NBP. Fundusz postępu techniczno-ekonomicznego przeznaczony jest na finansowanie racjonalizacji stosowanych metod i technik pracy, a w szczególności na finansowanie prac badawczych, rozwojowych i wdrożeniowych w zakresie postępu techniczno-organizacyjnego, wytwarzanie i zakupy prototypowych maszyn i urządzeń, zwłaszcza służących emisji znaków pieniężnych, mechanizacji i automatyzacji operacji bankowych, obsługi klientów i zabezpieczenia mienia bankowego.
- 8. Fundusz zapomóg NBP tworzony jest w ciężar kosztów NBP w wysokości ustalonej przez Prezesa NBP. Fundusz zapomóg przeznaczony jest na zapomogi dla pracowników NBP.
- 9. Wysokość odpisu z rocznego zysku na fundusz określony w ust. 1 pkt 4 oraz wysokość narzutów, z których tworzone są fundusze określone w ust. 1 pkt 8 i 9, ustala Prezes NBP, a wysokość odpisów z rocznego zysku na fundusze określone w ust. 1 pkt 1 i 3 ustala Prezes NBP w porozumieniu z Ministrem Finansów.
- 10. Prezes NBP w porozumieniu z Ministrem Finansów może tworzyć inne fundusze specjalne.
- 11. Zasady wykorzystania funduszy: inwestycyjnego, dewizowego, ryzyka i postępu techniczno-ekonomicznego ustala Prezes NBP, a funduszu premiowego i funduszu zapomóg Prezes NBP, w porozumieniu ze związkami zawodowymi.
- 12. Zasady wykorzystywania zakładowych funduszy nagród, socjalnego i mieszkaniowego regulują odrębne przepisy.

Art. 73.

- 1. NBP prowadzi własną gospodarkę finansową, zgodnie z założeniami polityki społeczno-gospodarczej państwa, uchwalanymi przez Sejm.
- 2. Plan finansowy NBP uchwala na każdy rok Zarząd NBP.

Art. 74.

- 1. Wielkość środków na wynagrodzenia ustalana jest corocznie w planie finansowym NBP, z uwzględnieniem poziomu płac w sektorze bankowym.
- 2. Zasady wynagradzania pracowników NBP ustala Prezes NBP.

Art. 75.

NBP prowadzi rachunkowość według planu kont i jednolitych zasad rachunkowości, ustalonych przez Prezesa NBP.

©Kancelaria Sejmu s. 16/17

Art. 76.

- 1. Rada Ministrów na wniosek Ministra Finansów, powołuje komisję rewizji bilansu NBP, której zadaniem jest zbadanie i ocena bilansu rocznego.
- 2. Prezes NBP w terminie do 30 kwietnia roku następnego po okresie sprawozdawczym przedstawia do zatwierdzenia Radzie Ministrów bilans NBP.
- 3. Roczne sprawozdanie z działalności NBP Prezes NBP przedstawia do rozpatrzenia Sejmowi.

Art. 77.

Część zysku bilansowego NBP, po dokonaniu przewidzianych w ustawie odpisów na fundusze, podlega odprowadzeniu do budżetu państwa w terminie 30 dni od daty zatwierdzenia bilansu NBP przez Radę Ministrów.

Rozdział 12

Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe

6

Art. 79.

- 1. Zadania NBP określone w ustawie z dnia 26 lutego 1982 r. Prawo bankowe (Dz.U. Nr 7, poz. 56, z 1983 r. Nr 71, poz. 318 i z 1987 r. Nr 33, poz. 181) oraz w ustawie z dnia 26 lutego 1982 r. o statucie Narodowego Banku Polskiego (Dz.U. Nr 7, poz. 57, z 1985 r. Nr 32, poz. 141 i Nr 36, poz. 170 oraz z 1986 r. Nr 39, poz. 192), polegające na otwieraniu i prowadzeniu rachunków bankowych dla jednostek gospodarki uspołecznionej, prowadzeniu rozliczeń pieniężnych tych jednostek oraz udzielaniu im kredytów, przechodzą do zakresu działania banków państwowych, rozpoczynających działalność, zwanych dalej "bankami państwowymi".
- 2. Jednostki organizacyjne wykonujące zadania określone w ust. 1, zostają wydzielone z NBP i włączone w skład banków państwowych przejmujących te zadania.
- 3. Pracownicy jednostek organizacyjnych określonych w ust. 2 oraz pracownicy innych jednostek i komórek organizacyjnych NBP, których listę ustali Prezes NBP, stają się z mocy prawa pracownikami banków państwowych. Do praw i obowiązków tych pracowników stosuje się przepisy pragmatyki służbowej NBP.
- 4. Prezes NBP ustali:
 - 1) szczegółowy zakres zadań przechodzących z NBP do zakresu działania poszczególnych banków państwowych,
 - 2) jednostki organizacyjne podlegające wydzieleniu z NBP wraz ze składnikami majątkowymi i przekazaniu poszczególnym bankom państwowym,
 - 3) zakres, w jakim poszczególne banki państwowe przejmą wierzytelności i długi NBP, oraz uprawnienia i obowiązki wynikające z umów zawartych przez NBP,
 - 4) wielkość kwot, jakie NBP przekaże poszczególnym bankom państwowym na utworzenie lub powiększenie ich funduszy statutowego i rezerwowego oraz określonych funduszy specjalnych,
 - 5) tymczasową strukturę organizacyjną poszczególnych banków państwowych oraz tryb przyjęcia przez nie z NBP składników majątkowych.

©Kancelaria Sejmu s. 17/17

Art. 791.

- 1. Z zastrzeżeniem art. 29 NBP przekaże innym bankom na warunkach uzgodnionych z tymi bankami w terminie do dnia 31 marca 1993 r. prowadzenie rachunków osób prawnych i fizycznych, w tym obsługi dewizowej i walutowej ludności.
- 2. Przepis ust. 1 nie narusza uprawnień klientów NBP gwarantowanych przez ustawę lub umowę rachunku bankowego, z tym jednak że wypowiedzenie umowy rachunku w związku z jego realizacją uważa się za dokonane z ważnych powodów.
- 3. Banki przejmujące od NBP czynności określone w ust. 1:
 - 1) zapewnią dalsze prowadzenie rachunków bankowych,
 - 2) zawiadomią posiadaczy rachunków bankowych, określonych w pkt 1 o ich przejęciu oraz o trybie, w jakim będzie następować wykonywanie zleceń.

Art. 80.

Traci moc ustawa z dnia 26 lutego 1982 r. o statucie Narodowego Banku Polskiego (Dz.U. Nr 7, poz. 57, z 1985 r. Nr 32, poz. 141 i Nr 36, poz. 170 oraz z 1986 r. Nr 39, poz. 192).

Art. 81.

- 1. Do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w niniejszej ustawie obowiązują dotychczasowe przepisy wykonawcze, o ile nie są sprzeczne z przepisami tej ustawy.
- 2. Prezes NBP w terminie do 30 września 1989 r. ogłosi w Dzienniku Urzędowym Narodowego Banku Polskiego wykaz obowiązujących dotychczasowych przepisów wykonawczych.

Art. 82.

Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z wyjątkiem art. 79 ust. 4, który wchodzi w życie z mocą od dnia 1 lutego 1989 r.

Opracowano na podstawie: tj. Dz.U. z 1992 r. Nr 72, poz. 360; z 1993 r. Nr 6, poz. 29; z 1994 r. Nr 1, poz. 2, Nr 80, poz. 369, Nr 121, poz. 591, Nr 136, poz. 703; z 1996 r. Nr 106, poz. 496; z 1997 r. Nr 79, poz. 484, Nr 114, poz. 740, Nr 121, poz. 770.

a_{rt.14} skreślony

Przepis nie stosowany w 1993 r. - Ustawa budżetowa na rok 1993 art. 27 (Dz.U. z 1993 r. Nr 14, poz. 64)

^art.41 skreślony

^art.66 skreślony

^art. 78 skreślony